

Processmodell för utveckling av inkluderande utbildningsmaterial

Många gånger kan det vara så att ett material inte bedöms vara tillräckligt inkluderande när det gäller kvalitet och omfattning i förhållande till inlärningssituation och gruppkonstellation. De tillgängliga materialerna saknar vanligtvis bredden mot den mångfald som existerar i dagens klassrum. I många fall är det nödvändigt att läraren får lägga till det som saknas i det befintliga materialet eller bidra med nytt material för att lärande ska kunna ske för alla individer.

Generellt ramverk och individualiserade mål

Tydligheten och tillförlitligheten i undervisningens syfte och mål är avgörande för kunskap och framgång. Undervisningens mål omfattar även skolstruktur, utbildningspolitik och skolkraV vilket måste tas i beaktning vid framställandet av ett material. Målen innefattar även läroplanens innehåll, såsom utbildningssyfte och allmänna ramar samt måste målen individualiseras med hänsyn till eleven och det skol-lokala sammanhanget. På samma sätt måste utbildningsmålen motiveras med bakgrund i vetenskapliga teorier och begrepp.

Lokal skolkontext

När det gäller de lokala skolförhållandena så bör personalsammansättning, ekonomi, skolkultur samt elevsammansättning beaktas. Här är det nödvändigt

att kontrollera vilka möjligheter som finns i skolan och var det till exempel finns ekonomiska begränsningar. Från elevernas sida är det till exempel viktigt att veta vilka demografiska särdrag som finns på skolan, finns det en hög andel fattigdom eller finns det särdrag när det gäller migration. Vid en mycket hög andel barn med flyktingbakgrund är det kulturella sammanhanget viktigt. Ett undervisningsmaterial bör till exempel inte utesluta elever på grund av deras kulturella kontext. Dessutom bör språkstöd ges som möjlighet vid behov.

Utvärderingsfrågor:

- Har min skola ekonomiska medel för att köpa det här materialet?
- Vilken tidsram har jag för att använda materialet?
- Vilket eller vilka rum finns tillgängliga för användning av materialet?
- Vilka medarbetare finns tillgänglig för introduktion samt användning av materialet?
- Vilket annat material kan jag kombinera detta material med?
- Vad erbjuder materialet gentemot skolans utvecklingsmål?
- Vilka alternativ finns det när det gäller skolans socioekonomiska miljö?
- Hur många material finns det på skolan?
- Hur är materialet tillgängligt för mig?

Individuella behov

Från elevens sida måste till exempelvis förkunskaper, tidigare erfarenheter och motivation beaktas. Genom att ta hänsyn till förkunskaper kan ångslan från barnets sida undvikas. När det gäller barn med utländsk bakgrund bör lämplig kulturell bakgrund och språkkunskaper efterfrågas och mötas.

Från lärarens sida är det nödvändigt att reflektera över förmågor och färdigheter som finns tillgängliga hos eleverna samt vilka resurser som kan kopplas in i arbetet med materialet.

Utvärderings frågor:

- Vilka grundläggande färdigheter har eleverna?
- Vilka behov har eleverna?
- Vilka språkbehov har eleverna?
- Vilken är mina elevers kulturella bakgrund?
- Vad är elevernas intressen?

- Vilken kompetens har de berörda pedagogerna om ämnet, om individen och stödinsatser?

Multiprofessionellt samarbete och perspektiv

Framgång för hållbart lärande är också resultatet av samarbetet med andra lärare och yrken samt samarbetet med föräldrar och elever. Beroende på utbildningsmål och kompetensnivå ska olika yrken ingå i utvecklingen av undervisningsmaterialet. Dessa yrken omfattar till exempel logoped, specialpedagoger och psykologer. Det innefattar också samarbetet mellan skolans pedagoger och forskare. Föräldrar har ett stort ansvar för sina barns uppfostran och utbildning, därför bör även föräldrar och eleverna själva involveras.

Utvärderingsfrågor:

- Involveras andra kollegor och andra yrken?
- Involveras föräldrar och elever i arbetsprocessen?
- Finns det återkopplingsmöjligheter eller kvalitetsgranskningar för att diskutera materialet?

Empiriska resultat

Materialet bör också vara grundat på erfarenhet och forskning. Det innebär att en översikt över empiriska studier om undervisningsmaterialet först ska skapas. Vidare bör även erfarenheter och utvärderingarna av kollegor tas i beaktning.

Utvärderingsfrågor:

- Vilka empiriska studier finns det på undervisningsmaterialet?
- Vilka utvärderingar av jämförbara material finns tillgängliga?
- Vilka erfarenheter från andra lärargrupper eller skolor kan användas?
- I vilken form har materialet bidragit till vidareutvecklingen av elevernas grundläggande färdigheter?
- Hur bidrar materialet till att uppnå måluppfyllelse?
- I vilken form var det möjligt att möta elevernas behov och krav?
- Vilka språkliga eller kulturella erfarenheter skulle kunna tas upp och vidareutvecklas?

Vetenskapliga teorier och begrepp

Materialet bör innehålla de senaste vetenskapliga teorier och begrepp inom området. De mest relevanta inom området bestäms utifrån materialet, men omfattar vanligtvis specialistvetenskaper, specialistdidaktik, pedagogik/utbildningsvetenskap, samt resultaten av pedagogisk psykologi. Här måste även empiriska studier om materialens utformning tas i beaktning. De vetenskapliga teorierna och begreppen utgör grunden för beslut om beredning av undervisningsmaterialet.

Utvärderings frågor:

- Vilka pedagogiska områden påverkas av materialet?
- Vilka kunskapsområden står i fokus för materialet?
- Vilka didaktiska grunder används i samband med materialet?

Processmodellens inre cirkel

Cirkulär process:

Den cirkulära processen omfattar delarna planering, utprovning, utvärdering och diskussion. För god förståelsen av processen kan det vara avgörande att processen inte avslutas, utan alltid fullföljs i cirkelns alla delar. När cirkeln arbetats igenom i alla delar finns det en första version som kan fungera som utgångspunkt för vidareutveckling av processen.

1. Planering /vidareutveckling:

Undervisningsmaterialets mål fastställs under planerings fasen. I planeringen måste man även uppmärksamma de lokala skolförhållandena, aktuell utbildningspolitik, skolans ekonomiska förutsättningar samt teoretisk och vetenskaplig grund. Dessutom måste målen fortfarande individualiseras gentemot gruppens mångfald.

2. Utprovning:

Under utprovningen testas materialet i avsett inlärningstillfälle. Det bör fastställas vilka delar av materialet som ska provas och materialet bör testas i enlighet med detta. Här måste även hänsyn tas till de nämnda lokala skolförhållandena som fysisk lärmiljö och individuella behov.

3. Utvärdering:

Utvärderingen sammanfattar lärarnas och elevernas feedback från utprovningen av materialet när det gäller kvalitet och/eller kvantitet. Under utprovningen samlas information in i enlighet med vetenskapliga standarder och bedöms mot målen. Instruktioner bör formuleras på ett sätt som är lämpligt för mottagaren.

Insamlingen och utvärderingen av uppgifterna måste baseras på kvalitetskriterierna för kvalitativ och kvantitativ forskning.

4. Diskussion:

I diskussionen diskuteras resultaten av utvärderingen och användningen mot bakgrund av den vetenskapliga forskningen. Diskussionerna ska även föras med kollegor inom olika yrken, t.ex. speciallärare, logopedier, psykologer och forskare.